

opinie.

Het onderwijsdak staat in brand

Wouter Duyck is professor cognitieve psychologie aan de Universiteit Gent.

Dinsdag werden de resultaten voorgesteld van PISA 2015, een onderzoek waarin een half miljoen leerlingen wereldwijd getest worden op hun kennis van wetenschappen, wiskunde en leesvaardigheid. De resultaten gelden als een kwaliteitsindicator van de schoolsystemen in verschillende landen. Vlaanderen nam deel met ruim 5.000 leerlingen. Talloze media betrouwen de achteruitgang van de kwetsbaarste leerlingen. Terecht. Maar het grootste probleem kreeg amper aandacht: de zwaarste klappen vallen aan de top van de klas. Die tendens bedreigt onze welvaart.

De meeste experts benadrukten dat minder kinderen een minimaal niveau halen op school. Voor wiskunde neemt dat percentage tussen 2012 en 2015 toe van 15,4 procent tot 16,9 procent. Dat is een probleem met diverse oorzaken, zoals een groeiend aantal kinderen met een andere thuistaal dan de schooltaal. Het probleem wordt aangepakt, onder meer met het decreet Gelijke Onderwijskansen, dat meer leraren voorziet voor sociaal kwetsbare kinderen dan voor andere leerlingen.

De negatieve evolutie aan de top is echter veel sterker, en zelfs dramatisch: in 2003 haalde maar liefst 34,3 procent van de Vlaamse leerlingen nog een topniveau wiskunde. In 2012 zakte dat tot 25,3 procent, en in 2015 tot 20,7 procent. Vlaanderen verliest dus maar liefst 40 procent van zijn topleerlingen, in amper 12 jaar tijd! En terwijl alle emmers gebruikt worden voor het water in de kelder, rest niets om het brandende dak te blussen.

Die tendens houdt aan, en toch is het moeilijk één beleidsmaatregel te vinden die specifiek op de krimpende groep goed presterende leerlingen is gericht. Het gemiddelde prestatieniveau blijft wel goed, maar toch zijn er goede redenen om ons grote zorgen te maken over die achteruitgang aan de top.

Grijze cellen

Ten eerste draagt een ambitieus en sociaal rechtvaardig onderwijs niet enkel een verantwoordelijkheid voor de kwetsbaarste, maar voor alle leerlingen. Elk kind heeft recht op een optimale (cognitieve) ontwikkeling. Het PISA-onderzoek wijst ook uit dat leren dat aangepast is aan het niveau van het kind, een van de sterkste drijfveren is van leerprestaties. Dat mag niet enkel gelden voor wie het moeilijk heeft. Differentiatie met niveaugroepen waar goede leerlingen extra uitgedaagd worden, zijn bij ons te zeldzaam.

Twee: de achteruitgang aan de top is nefast voor onze welvaart, en dus voor de sociale zekerheid. Macro-onderzoek toont aan dat de cognitieve ontwikkeling van goede leerlingen sterk samenhangt met het bnp van de latere economie. Het zijn zij die later zorgen voor innovatie, patenten, ondernemerschap en werkgelegenheid. Laten we hen niet stiefmoederlijk behandelen in het onderwijs.

Grijze cellen zijn allicht de enige grondstof die we verder kunnen ontwikkelen. Hier zal geen gasbel of kopernijm ontdekt worden, en ook de auto's van de toekomst zullen in een ander continent geassembleerd worden. Maar de technologie voor die auto's, dat moeten wij kunnen. Nu het nog kan, want intussen wordt ook de top van de PISA-rankings bevolkt door ambitieuze Aziatische landen als Singapore, Japan en China.

En derde reden om ook voor deze bollebozen beleidsmaatregelen te nemen is, verrassend genoeg, het streven naar gelijke kansen. Nergens in Europa (behalve Finland) haalden meer kinderen een hoger diploma dan hun ouders dan in Vlaanderen. Dat is belangrijk omdat een goede opleiding noodzakelijk is voor een goede job, een goed salaris, en dus voor het opklimmen op de sociale ladder.

Wouter Duyck: 'Behandel goede leerlingen niet stiefmoederlijk. Ook zij hebben nood aan specifieke beleidsmaatregelen.' © JONAS LAMPENS

Daarom is het wel degelijk belangrijk het niveau van de kwetsbaarste leerlingen op te krikken.

Schoolprestaties mogen zo weinig mogelijk afhangen van het huis waar je geboren werd. Maar we moeten niet enkel bekommerd zijn om wie het niet goed doet op school. Ook sociaal kwetsbare leerlingen die het wel goed doen verdienen aandacht. In PISA 2012 haalde Vlaanderen het Europese record van 10 procent weerbare kinderen uit de meest kwetsbare milieu's die toch een internationaal topniveau wiskunde haalden. Daar zit de grootste opportuniteit voor sociale vooruitgang. Het streven naar excellentie in onderwijs is geen vijand, maar net een voorwaarde voor een geslaagd gelijkheidsbeleid. Sociale mobiliteit gebeurt niet vaak in de staart van de klas. Men mag niet verwachten van kinderen die in een problematische thuissituatie opgroeien, dat ze aan die achtergrond kunnen ontsnappen met een minimale cognitieve ontwikkeling. Integendeel, men moet er voor zorgen dat er ook excellent onderwijs is voor elk sociaal kwetsbaar kind met talent dat excellent onderwijs aankan. Enkel met een grote motor is klimmen op de sociale ladder met een zware bagage mogelijk.

Ten slotte: er zal altijd vraag zijn naar excellent onderwijs, en als de overheid dat niet verstrekt zullen kapitaalcrachtige mensen het zelf creëren. Laten we Vlaanderen behoeden voor een gepolariseerd onderwijslandschap met dure, private en goede scholen, naast minder goed gefinancierd publiek onderwijs dat middelmaat ambieert. In zo'n samenleving zal het armere maar getalenteerde kind weinig keuze hebben. We hebben in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten gezien waar dat toe leidt.

Conclusie: het onderwijsdak staat in brand. We hebben nood aan meer onderwijskansen voor bollebozen. Zij zullen de taarten bakken die we later kunnen (her)verdelen.

We hebben nood aan meer onderwijskansen voor bollebozen

DeMorgen.be

Cameraman Daniel Demoustier: 'Integer journalist, maar geen perskaart meer? Je reinste onzin!'

Philippe Dam (Human Rights Watch): 'Belgie hinkt achterop wat betreft solidariteit met azielzoekers'

Joachim Pohlmann is woordvoerder van Bart De Wever (N-VA) en schrijver. Zijn wisselcolumn met Kristof Calvo (Groen) verschijnt op vrijdag.

Woordvoerders worden betaald om te liegen', liet een gerenommeerd journalist zich eens ontvallen. Hetzelfde wordt gezegd over journalisten. Door anderen, niet door mij. Ik zou dat oordeel niet durven te vellen over de scribenten van dit dagblad. Noch zij over mij, vermoed ik.

Anderen zullen daarover ongetwijfeld een afwijkende mening op na houden. We leven nu eenmaal in tijden van *post-truth politics* en *Ligenpresse* waarin mijn theorie dat het hele politieke debat om een glas water draait, op losse schroeven komt te staan.

Inderdaad, een glas water. En dat glas is een objectieve feitelijke. Het is gemaakt van kwarts, silicium of kristal - met een gewicht, hoogte en diameter - en heeft een capaciteit van 25 centiliter. Voor 12,5 centiliter is het gevuld met de vloeistof H₂O en een residu aan mineralen, sulfaten en chloriden.

Er is een meetbare atmosferische druk, viscositeit en densiteit. Er is een hydrostatische druk en een verdampingswarmte. Kortom, hele jaargangen van *Nature* kun je volpennen over het wezen van dat glas. Maar op één vraag zul je nooit een antwoord krijgen: is het halfof halffleg?

Dat is immers een kwestie van interpretatie. Hoeveel studies je ook naar mijn kop smijt, geen enkele zal mij overtuigen een halfof glas te zien als ik een halffleg glas zie. En dat maakt van de inhoud van het glas een kwestie van politieke aard: het tegendeel is altijd perfect intellectueel argumenteerbaar.

Het water overgieten in een kleiner glas of een ondoorzichtige beker, of er een deksel op zetten om verdamping tegen te gaan, zal niet helpen. Wat je ook doet, het zal steevast discussie opleveren omdat het conflict onoplosbaar is. De objectieve werkelijkheid is voor de mens immers onkenbaar.

We kunnen de werkelijkheid wel analyseren en beschrijven, maar nooit echt doordringen. De werkelijkheid zoals ik die zie, is mijn interpretatie van de werkelijkheid. En echt zekerheid over de correctheid daarvan, kan ik nooit geven. Die twijfel, dat is de essentie van onze democratie.

Als er geen definitief antwoord is, moet het volk kiezen tussen de verschillende ideeën over de realiteit aan de hand van zijn wisselende ervaringen. Over de feiten bestond tot voor kort evenwel een consensus: er is een glas en er is water. Vandaag wordt zelfs dat gecontesteerd.

'Er is geen glas' of 'er is geen water', hoor je steeds vaker. En dan komen we bij wat Steve Colbert een decennium geleden 'Wikiality' doopte: realiteit begint te functioneren als Wikipedia. Als genoeg mensen vinden dat iets waar is, wordt het dat ook.

Volgens 50 + 1 is er geen glas? Wel, dan is er geen glas. Punt. Het is geen waarheid, het is *truthiness*. 'A reality we can agree on', zoals Colbert het samenvatte. Hij populariseerde de voorspelling van die andere grote komieke criticaster van de moderne tijd, Friedrich Nietzsche.

Die voorzag dat bij de voltooiing van het nihilisme het tegenovergestelde van de waarheid niet langer de leugen zou zijn, maar waarachtigheid. Als je gelooft in wat je zegt, kan het geen leugen zijn. Dus als je er in slaagt om jezelf te overtuigen van je eigen waanbeelden, hoef je nooit meer te liegen.

Zover is het nu. Het nihilisme heeft zijn zenit bereikt. Feiten zijn finaal onderdeel geworden van het alom heersende relativisme. Het heeft eigenlijk nog lang geduurd. Mijn advies om pas iets te geloven als u het met uw eigen ogen hebt gezien. En dan nog. Want deze column lijkt toch verdacht waarachtig.

DUYCK

POHLMANN

brief

'Gevaarlijk' extreemlinks

Gwendolyn Rutten (Open Vld) vindt extreemlinks net zo gevaarlijk als extreemrechts (DM 8/12 en 9/12). Zou het kunnen dat het echte gevaar hem zit in de (on)waarheden die onze zogezegd 'gematigde' politici ons voorhouden?

Twee voorbeelden. Een: hoe wel allang bewezen is dat *trickle down economics* niet werken, blijven gematigd rechts en zelfs links met dezelfde neoliberale recepten aankomen.

Twee: hoewel de geschiedenis duidelijk leert dat godsdiensten als de islam en het christendom voor onnoemelijk veel leed hebben gezorgd, weigeren gematigd links en rechts harde maar juiste conclusies te trekken.

Daarom kiezen mensen meer en meer voor de extremen. Omdat we niet zo dom zijn als politici denken, en velen dat we voortdurend belogen en bedrogen worden.

Francis Wildemeersch, Gent

van 9 tot 5

De Morgen 09/12/2016, bladzijden 30 & 31

All rights reserved. Gebruik en reproductie enkel mits toelating van de uitgever via De Morgen

